

DIANA MANDACHE

NIMFA

Nicolette Franck,
o jurnalistă a Războiului Rece

CORINT
ISTORIE
AUTORI ROMÂNI

Jurnalism în clarobscur

Nicolette Franck, corespondent permanent al ziarului *La Libre Belgique* la Palatul Națiunilor Unite din Geneva timp de 40 de ani, a intervievat și a scris despre Regele Mihai, dar a și spionat. Geneva devenise locul de întâlnire al unor jurnaliști, servicii de informații și agenți din tabere adverse. Evenimentele au configurat rețele tip pânză de păianjen unde s-au întrepătruns servicii secrete, spioni și ziariști. Adeseori, s-a conturat duplicitatea în activitatea unor personaje din perioada Războiului Rece, mai ales când se aflau în apropierea elitelor din exil. Pe lângă interesul pentru monarhul român, Nicolette Franck își orientase curiozitatea gazetărească spre politicile internaționale ale ONU, asupra comunismului și Europei de Est, dar mai ales asupra regimul totalitar din țara natală. Astfel, avea să publice articole în Belgia pentru *La Libre Belgique*, precum și în presa elvețiană, mai ales în *Journal de Genève*, iar mai târziu în *Căminul românesc*, o publicație a comunității române din Elveția.

După sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, statele din Europa de Est au intrat treptat sub sfera de influență a URSS, regimurile politice democratice fiind schimbate cu cele comuniste după model sovietic, autointitulate

de „democrație populară”¹. Într-o atmosferă generată de schimbarea legislației, comuniștii au intentat procese foștilor lideri politici, unor personalități culturale și religioase, organizând structuri ale aparatului de represiune și deschizând dosare de urmărire unor membri ai emigrației.

Și de această dată ziariștii occidentali aveau rolul de a prezenta opiniei publice internaționale noua configurație politică est-europeană, unde totalitarismul se instalase cu ajutorul Moscovei. Era nevoie de expertiza corespondenților de presă mai vechi sau a ziariștilor născuți în acele țări. În acest context favorabil, Nicolette Franck, de origine română, a fost plătită de presa belgiană și elvețiană pentru a scrie articole, fiind considerată o bună cunoscătoare a situației politice din România.

Născută Nicoleta Apotecher (Apoteker), în 21 iulie 1920, la Iași, ea învățase la Școala primară „Notre Dame de Sion”, apoi la Liceul „Oltea Doamna”. Dorise să studieze dreptul, tatăl ei fiind avocat, însă nu și-a finalizat studiile din cauza taxelor prea mari. Apoi a lucrat la redacția ziarului *Curentul*, în 1944 devenind secretara particulară a lui Pamfil Șeicaru². Cunoscând franceza și germana, a fost translator în cadrul redacției. Însă visul lui Nicolette Franck era să devină jurnalistă, după cum își va aminti mai târziu: „la vârsta planurilor de viitor hotărâsem să fac ziaristică și visam să mă mărit cu un străin, care să fie, pe cât se poate, de limbă franceză.”³ Este uimitoare precizia prin

---

¹ Publicate în prima parte a Războiului Rece, lucrările lui Hugh Seton-Watson, *The East European Revolution*, Methuen & Co, Ltd., Londra, 1950 și Ghiță Ionescu, *Communism in Romania, 1944–1962*, Oxford University Press, Londra, 1964 analizează instalarea comunismului în Europa de Est.

² Pamfil Șeicaru (1894–1980), jurnalist interbelic, director și redactor-șef al ziarului *Curentul* între 1928 și 1944. Începând din 1944, a trăit în Spania, apoi, în ultimii ani ai vieții, în Germania. Condamnat la moarte în contumacie, în 1945, a fost grațiat în 1966.

³ Nicoleta Franck, *De la Iași la Geneva, de pe Bahlui pe Leman. Amintiri*, editor științific Romulus Rusan, Fundația Academia Civică, București, 2000, p. 24.

care și-a împlinit drumul, în octombrie 1944 având să-l cunoască pe viitorul ei soț, Yves Franck¹, un jurnalist de cetățenie luxemburgheză. În perioada 1944–1946, Nicolette avea să devină secretara lui particulară.

Yves Franck era un personaj complex și interesant, care, pe lângă preocupările oficiale de jurnalist, făcea muncă de spionaj. Venise în România în 1938, în calitate de corespondent al ziarului *Journal de Genève* și al Agenției France-Presse. În anii 1940, era cunoscut serviciilor secrete de informații din Regat ca informator al Legației Franceze și apoi al celei Elvețiene din București, activitatea sa informativă fiind îndreptată împotriva URSS. În 1941, a fost chiar condamnat de Curtea Marțială București pentru spionaj în favoarea Marii Britanii și întemnițat la Văcărești, loc unde, în anii 1941–1942, a cunoscut o serie de comuniști, printre care și pe Nicolae Ceaușescu. A fost eliberat în 24 august 1944.

Yves Francka colaborat la ziarul *Ardealul*, al cărui director era Anton-Ionel Mureșanu², fost coleg de pușcărie, unde a scris la rubrica de politică externă. Cunoscând lideri ai Partidului Național-Țărănesc, inclusiv pe Iuliu

---

¹ Yves Cohen Franck (n. în 1914 sau în 1913 [potrivit unor documente] – d. 14 ianuarie 1981) – zis Herman, zis Fritz, cunoscut și sub numele de Cohen Ivan. Venise în România din 1938, în calitate de corespondent al ziarului *Journal de Genève* și agent al Biroului II Francez și al Intelligence Service, activitatea sa informativă fiind îndreptată împotriva URSS. A colaborat și la alte ziare, precum *Der Bund*, *Paris Soir*, *Paris Midi*, *Match*, *Daily Express*, *Le Soir de Bruxelles*, *Associated Press*. A fost închis pentru spionaj în favoarea Marii Britanii la penitenciarul Văcărești, unde a cunoscut o serie de comuniști, printre care și pe Nicolae Ceaușescu, așa cum relatează soția sa către persoana de legătură din România, *Marcu*. Potrivit notei către Centrală întocmită în 4 mai 1968 de ofițerul Aurelian, bazată pe mărturiile gazetarului, Yves Franck ar fi stat în aceeași celulă cu Ceaușescu la Văcărești. Vezi Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (în continuare, ACNSAS), Fond SIE, dosar nr. 5345, f. 156.

² Anton-Ionel Mureșanu, membru al PNT, inspector general la Ministerul Finanțelor, secretar general al Asociației refugiaților și expulzaților români din Ardealul de Nord, ziarist, director al ziarului săptămânal *Ardealul* (București). A fost arestat, condamnat și închis la penitenciarul Aiud.

Maniu¹, cuplul Yves și Nicolette se împrietenise cu Corneliu Coposu, Emil Ghilezan și Ilie Lazăr².

Înțelegerea conexiunilor și a muncii lui Yves Franck conturează cadrul în care treptat se formează Nicolette Franck. Cei doi s-au căsătorit în 1946, fiind expulzați din România în 27 octombrie 1947. La scurt timp după aceea, Yves Franck a publicat un articol despre procesul lui Iuliu Maniu, care a avut un puternic ecou în rândul opiniei publice occidentale.

După plecarea din România, soții Franck au călătorit mai întâi în Franța, Belgia, Luxemburg, Elveția, Olanda, locuind la Geneva din august 1954. La Berna, Geneva, Versoix și Lausanne, orașe unde aveau să se desfășoare mai târziu evenimente ale exilului însoțite de simbolică monarhică, s-a coagulat o parte importantă a emigrației române.

Tot în Elveția s-au desfășurat pentru câteva decade o serie de procese ale statului comunist legate de succesiuni sau probleme patrimoniale economice, precum procesul legat de fondul Cretzeanu și procesul de la Berna, unde se judecase lotul celor care atacaseră Legația Republicii Populare Române (RPR). Regele Mihai, stabilit definitiv în Elveția, avea să polarizeze exilul românesc, în mod special de la începutul anilor 1980. Statul comunist român, prin reprezentanți oficiali sau prin agenți ai serviciilor de informații, s-a infiltrat și a acționat în forme diversificate, cu scopul contracarării activității emigrației politice și a acțiunilor serviciilor de spionaj occidentale.

Dosarul de studiu pentru Nicolette Franck – care a primit, la început, numele conspirativ *Mia* – a fost deschis în 1954 de Ministerul de Interne,

---

¹ Iuliu Maniu (1873–1953), lider al Partidului Național-Țărănesc, opozant important al regimului comunist, arestat și condamnat în noiembrie 1947 la închisoare pe viață. A decedat în închisoarea Sighet în 5 februarie 1953.

² Ilie Lazăr (1895–1976), membru al PNȚ, manist, arestat de comuniști, condamnat și închis la Galați, Sighet, Râmnicu Sărat.

Direcția I, pe temeiul că prezenta „importanță pentru munca noastră”. Pentru că era căsătorită cu un agent de informații, Nicolette Franck a intrat în atenția serviciilor secrete, existența unui dosar justificând acțiuni constante și consistente de urmărire, în dorința de a o atrage de partea autorităților române. Agenți, ofițeri și colaboratori s-au aflat permanent în preajma sa, pentru a culege informații despre familia ei, rămasă acasă în România comunistă.

Dosarul întocmit de Securitate conținea, potrivit cutumelor, o serie de documente biografice ale persoanei aflate în studiu, Nicolette Franck, bazate pe informații ale vechilor arhive ale Siguranței sau ale corpului de detectivi din perioada Regatului, printre care și Dosarul Individual nr. 80891/1947. Există, de asemenea, acte cu privire la studierea biografiei surorii acesteia, Ana, precum și de apropiere operativă față de părinți, Nicolae și Ghizela Apotecher. În 7 octombrie și 25 decembrie 1954 s-au întocmit analize sintetice despre Nicolette Franck (*Mia*).

Fișa biografică din 7 octombrie 1954 reprezintă o incursiune în cariera ei din domeniul ziaristic, mai ales despre perioada petrecut la *Curentul*. Un aspect important pentru regimul comunist îl constituia consemnarea opțiunilor sale politice, cea național-țărănistă. În plus, documentul consemna domiciliul și alte date personale. Astfel, se cunoștea că, în august 1954, soții Franck se stabiliseră definitiv în Elveția, la Geneva, locuind la acel moment în strada Gaspard Vallette nr. 14.

Pentru spionajul românesc din vremea Regatului, Yves Franck era un cunoscut agent, aflat în serviciul legațiilor franceză și elvețiană din București. Fișele biografice consemnau repetitiv că, în 1941, a fost condamnat pentru spionaj în favoarea englezilor la 10 ani de închisoare de Curtea Marțială din București, fiind eliberat în 24 august 1944.

Primul dosar de studiu al lui Nicolette Franck a fost închis la scurt timp după atacul Legației RPR din Berna, în hotărâre specificându-se

că aceasta „nu mai prezenta importanță întrucât face parte din cazurile care au căzut în mâna dușmanului în urma loviturii Legației din Berna”¹. Din dosarul Franck reieșea că documentele legației fuseseră compromise în acel context, rezultând că diverse conexiuni ale Securității în Elveția au fost refăcute după evenimentele din Berna din februarie 1955.² Doamna Franck însă revine la scurt timp în atenția serviciilor secrete comuniste române.

În 1955, Nicolette Franck lucra la Agenția France-Presse și, totodată, studia la Facultatea de Drept a Universității din Geneva. A fost corespondenta săptămânalului *Sie und Er*, care a invitat-o să scrie un reportaj despre viața în exil a Regelui Mihai.

În anii 1955–1956 presa era din nou interesată de viața Regelui Mihai, mai ales că devenise angajat la reprezentanța din Geneva pentru Europa Occidentală a firmei americane „Lear”, o companie ce producea și vindea instrumente de bord pentru zbor fără vizibilitate.

Reprezentanții mass-media se îmbulziseră pe aeroportul Cointrin din Geneva din dorința de a-l intervieva pe Regele Mihai. În atmosfera vibrantă creată de glasurile ziariștilor și blițurile aparatelor de fotografiat,

---

¹ Atacul din 14/15 februarie 1955 asupra Legației RPR din Berna, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 05342. O parte din documentele legației fuseseră sustrate. Într-o Notă verbală a Departamentul Politic Federal elvețian către Legația RPR, din 18 februarie 1955, se preciza: „Toate documentele aparținând Legației care au fost găsite asupra agresorilor au fost remise imediat Însărcinatlui cu Afaceri.”

² În 19 februarie 1955, Liga Românilor Liberi din New York adresase un memoriu Președintelui Consiliului Federal elvețian, în care declara că atacul asupra Legației RPR din Berna reprezenta „conflictul între agresor – Sovietele – și victima sa, poporul român. Acest conflict neaplanat – de facto și de jure – a fost trecut sub tăcere în apus timp de zece ani din motive de utilitate. [...] Întrucât poporul român era lipsit (jefuit) de mijloace juridice legitime de a-și apăra drepturile în momentul în care a fost livrat Sovietelor de către puterile vestice, el recurge acum la acele mijloace, pe care înrobirea în care a fost aruncat i le impune”. Vezi Arhiva Ministerului Afacerilor Externe [în continuare, AMAE], Fond Elveția, doar nr. 220/1955.

vocea lui Nicolette Franck s-a auzit distinct: „Să trăiți, Majestate!” Auzind-o vorbind românește, legătura s-a stabilit instantaneu. Monarhul i-a răspuns: „Interviu nu am dreptul să dau, după legile elvețiene, dar un reportaj, da. Prefer să-l dau unei românce. Și scap de toți ceilalți, subiectul fiind epuizat. Am să vorbesc cu Regina, telefonează peste o oră.”¹ Jurnalista remarcase dorința Regelui de a vorbi cu un interlocutor de limbă română, care înțelegea bine situația politică din țară.

După o serie de articole publicate în diverse săptămânale, la insistențele lui Victor Zeeger de la cotidianul *La Libre Belgique* și ale soțului ei, Nicolette Franck a acceptat să devină corespondenta acestui ziar la Palatul Națiunilor Unite din Geneva. Apoi, cu acordul aceluiași Victor Zeeger, a devenit și corespondenta postului de radio Europa Liberă, fiind în contact cu Noël Bernard² și analizând prezența României la ONU și politica externă a regimului ceaușist.

În 1958, într-un raport al Ministerului de Interne, Direcția I (Direcția de Informații Externe), se menționa că Biroul din Elveția avea în lucru posibilitatea recrutării ei ca agent extern.³ Ulterior, un document al Securității analiza continuitatea muncii informative a familiei Franck, consemnând: „și în prezent soții FRANCK desfășoară activitate de spionaj. În perioada 1964–1965, Franck Nicoleta s-a ocupat cu urmărirea diplomaților noștri aflați la Geneva, în urma cărei activități a depus rapoartele organelor CI⁴ elvețiene.”⁵

---

¹ Nicoleta Franck, *op. cit.*, p. 53.

² Noël Bernard (1925–1981), jurnalist, directorul Serviciului românesc la Radio Europa Liberă (1955–1958, 1965–1981).

³ Raport din 6 ianuarie 1958, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 61. Citat și în Diana Mandache, *Exilul Regelui*, Curtea Veche Publishing, București, 2016, p. 189.

⁴ Serviciilor de contrainformații.

⁵ Notă referitoare la Franck Yves, 10 mai 1968, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 146.

În primăvara lui 1962, serviciul de informații externe comunist prezenta într-o notă despre Nicolette și Yves Franck din Geneva date biografice și actualiza informațiile referitoare la cei doi. Printr-o sursă a ofițerului, se vorbește despre activitatea jurnalistică a familiei Franck, Yves ajungând pentru scurt timp director al Agenției France-Presse, dar nevoit să demisioneze din cauza unor conflicte în interiorul agenției. Pentru o perioadă, acesta avea să publice articole pe teme economice în unele ziare franceze și belgiene, fără să-și întrerupă activitatea informativă. Despre Nicolette Franck, reprezentanții Securității cunoșteau că era „singura jurnalistă de origine română care are acces la fostul rege Mihai pentru a-i lua anumite interviuri”¹. Acest privilegiu, chiar și în scop jurnalistic, sporea interesul autorităților comuniste de la București pentru Nicolette Franck.

Așa încât dosarul „Nicolette Franck” a fost redeschis, cu scopul de a se încerca folosirea jurnalistei de origine română ca agent de influență al Securității. Dosarul conținea documente referitoare la Yves și Nicolette Franck, fișe biografice, scrisori operative, telegrame, note și rapoarte. Documentele înregistrează numele său sub mai multe versiuni – Nicolette, Nicoleta sau Nicole –, iar numele de familie, cel al părinților, apare consemnat Apotecher sau Apoteker. Este interesant de menționat că, în 1964, mama sa, Ghizela Apotecher, a ajuns în Elveția, unde a revenit de mai multe ori², inclusiv în anii 1980, fapt consemnat și în memoriile jurnalistei.

În opisul dosarului este consemnată corespondența oficială, printre care telegrama rezidenței din Geneva, datată 5 mai 1968, telegrama și notele rezidenței din Berna din 10 mai 1968 despre Yves Franck și Alphons Matt³,

---

¹ Notă din 24 martie 1962, ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 48.

² „Memorialistică-consemnări”, în Revista *Periscop*, an VII, nr. 3, iulie-septembrie 2014, p. 144; Nicoleta Franck, *op. cit.*, p. 129.

³ Alphons Matt (1920–2000), jurnalist și publicist, a studiat la Zürich și Viena, a fost corespondent de radio la Viena între 1946 și 1953, iar în perioada 1953–1964 a condus

scrisoarea operativă transmisă în 1967 de rezidența din Geneva, apoi alte scrisori, note și rapoarte din anii 1962–1977. Anumite telegrame conțin indicativele Securității privitoare la locații cu nume codificate („Slănic”, „Vânători”, „Ghimeș”) și alte nume de cod nu întotdeauna sofisticate, care relevau, în general, preferințe pentru topografia națională, probabil legate de alegerile personale ale ofițerilor care lucrau la caz. În opis mai figurează și alte documente, nedatate, o parte din ele fiind ilizibile sau parțial lizibile, ceea ce a îngreunat colectarea informațiilor.

Identificarea recentă a unui dosar de la Direcția Presă din cadrul Ministerului Afacerilor Externe completează însă portretul jurnalistei, creionat de oficialitățile române ale perioadei comuniste. Noul dosar include corespondență diplomatică, fișe biografice, articolele lui Nicolette Franck și ale soțului ei, Yves C. Franck, în calitate de corespondent al ziarului *Le Soir*. Vizitele celor doi soți în România s-au desfășurat începând din 1968, când Yves C. Franck l-a însoțit pe generalul Charles De Gaulle, apoi au continuat în anii 1970, respectiv 1973, când Nicolette a venit pentru documentarea unor articole de presă și, din nou, în 1976, ca membră a delegației oficiale ce îi însoțea pe suveranii Belgiei.

Prima călătorie a lui Nicolette Franck în România – țară pe care nu o mai vizitase din 1947 – s-a desfășurat de-abia în aprilie 1970, cu scopul de a realiza un reportaj la cererea lui Victor Zeegers, directorul ziarului *La Libre Belgique* și amic al jurnalistei. Nicolette Franck a consemnat acel moment, pe care experimentatul Yves Franck îl catalogase ca fiind periculos, pentru că într-un stat dictatorial se putea întâmpla orice. Într-o notă a Securității din 29 aprilie 1970 erau enumerate motivele viitoare vizite: „pentru scrierea de articole și pentru a contacta rudele și vechile

---

Departamentul de știri la Radio Studio Zürich. În 1963–1969 a lucrat pentru ziarul *Die Weltwoche*. În schimb, popularitatea și-a câștigat-o la televiziunea DRS.

sale cunoștințe” și „pentru a scoate din țară bijuterii și aur pe care le-ar posedea”¹. Tocmai de aceea se considera oportună supravegherea ei, întrucât nu era exclus „să aibă și alte sarcini decât cele ziaristice”².

Peste ani, Nicolette Franck avea să-și amintească: „Yves s-a opus, considera pericolul prea mare. Aducea și o dovadă, nu de mult o mașină se urcase «din întâmplare» pe trotuar în fața Hotelului Athénée Palace și tot «din întâmplare» îl omorâse pe atașatul militar al Franței.”³ Până la urmă, Nicolette a plecat în România, iar pentru documentarea reportajului a obținut protecția ambasadorului Belgiei la București, care fusese rugat să fie prezent alături de ziaristă. A realizat astfel un reportaj în mai multe seriale, primul fiind intitulat „Messieurs les camarades”.

Deși ambasada RSR solicitase ca Nicolette Franck să fie primită de Nicolae Ecobescu, adjunctul ministrului de externe, pe care îl cunoscuse la Geneva, în cele din urmă s-a aprobat primirea ei în 9 mai 1970 la Direcția Presei din MAE. La întrevvedere desfășurată la minister, Franck își amintea că fusese atenționată să nu-și mai terfelească patria natală criticându-l pe Nicolae Ceaușescu, același mesaj urmând să-l transmită și lui Bernard Noël, directorul postului de radio Europa Liberă.

Nicolette Franck s-a aflat constant în atenția organelor de informații externe ale României comuniste, în dosare apărând noi nume conspirative, precum *Franciska*, o adaptare a numelui de familie, ultimul fiind *Nimfa*, care sugera întreaga sa evoluție.

Într-o scrisoare semnată „tovarășul *Marcu*”, un ofițer de informații scria la București că *Franciska* era „necesară pentru cunoașterea activității fostului rege Mihai, unde o voi plasa mai activ. Voi căuta să afl și alte elemente cu privire la situația ei actuală, ca în raport de aceasta să știu

---

¹ Notă informativă din 29 aprilie 1970, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342.

² Notă informativă din 27 aprilie 1970, idem.

³ Nicoleta Franck, *op. cit.*, p. 125.

până unde mă întind”¹. Întrevederile cu Nicolette Franck au continuat în 1971 și 1972, timp în care s-a încercat folosirea ei în scopul influențării și documentării sale pentru prezentarea politicii externe a regimului comunist într-o lumină favorabilă.

În 25 septembrie 1971, într-o telegramă trimisă de același ofițer *Marcu* se preciza că sursa consultată declarase că „ex-regele nu a fost până în prezent invitat să participe la festivitățile din Iran, dar, dacă va primi o astfel de invitare, nu dorește să-i dea curs”², informațiile fiind primite de la *Franciska*.

O altă telegramă a lui *Marcu* din 23 septembrie 1971 către București aducea și alte precizări: „O sursă competentă ne-a informat că, într-o discuție pe care a avut-o recent cu ex-regele Mihai, acesta i-a spus că urmează să plece cu soția într-un voiaj în străinătate. [...] nici Mihai nu a precizat și nici sursa nu a insistat (a considerat că și acest voiaj se înscrie în deplasările pe care le face uneori Mihai în această perioadă, fie pentru efectuarea vacanței, fie pentru vizitarea rudelor, mai ales cele din partea soției) pentru a cunoaște scopul și destinația acestui voiaj, sursa s-a angajat ca în două zile să ne comunice itinerariul pe care-l va urma Mihai.”³ Modul în care Nicolette Franck colabora cu autoritățile comuniste reiese dintr-o altă telegramă, unde se sublinia poziția ei duplicitară. Cu toate acestea, în ediția ziarului *La Libre Belgique* din 23 septembrie 1971, *Franciska* publicase un articol considerat de reprezentanții diplomați români din Elveția ca fiind „în spiritul indicațiilor primite privind popularizarea politicii țării noastre”⁴.

Mai mult, într-o notă din martie 1972 întocmită de *Marcu* în urma întâlnirii cu Nicolette Franck la Geneva, ofițerul menționa colaborarea

---

¹ ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 85. Document citat în Diana Mandache, *Exilul Regelui*, Curtea Veche Publishing, București, 2016, p. 191.

² ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 122.

³ Telegrama din 23 septembrie 1971, idem, f. 124.

⁴ Telegrama din 27 septembrie 1971, idem, f. 126.

interesată a ambelor părți: „a părut că și-a dat seama că, pe de o parte, pentru ea este mai util de a avea discuții cât mai deschise cu o persoană de încredere și competentă, decât a apela la surse nesigure și diferite speculații, așa cum mai făcea în trecut, iar pentru mine este avantajos de a explica ceea ce ne interesează și a întreprinde unele acțiuni, pentru că ea poate înțelege mai bine realitățile românești, deoarece s-a născut și a trăit în țara noastră, iar în prezent este încă puternic legată nu numai de amintiri, dar și prin faptul că are rude în țară, inclusiv mama ei”¹. Interesată de politica externă și de relațiile RSR cu celelalte țări socialiste, dar mai ales cu URSS, jurnalista a solicitat și a primit informații despre acest subiect, inclusiv despre cazul generalului Ioan Șerb², acuzat de spionaj în favoarea sovieticilor.

În 1972, potrivit unei telegrame, ofițerul de securitate scria despre modul cum decursese colaborarea cu Nicolette Franck, autoarea unor articole favorabile regimului ceaușist: „prin *Franciska* am luat măsuri de a se publica un articol în jurnalul unde lucrează”³. De asemenea, în iulie 1972, publicase un articol despre „Conferința PCR, o încurajare la adresa Secretarului General, Domnul Ceaușescu”. Articolele au continuat și în alt registru, așa cum s-a întâmplat cu cel apărut în *La Libre Belgique* în 20 februarie 1973, intitulat „Cultul personalității este celebrat cu multă solemnitate în România”, unde descrie aniversarea a 55 de ani a dictatorului și a 40 de ani de activitate în slujba comunismului.

Politica generală trasată pe linie diplomatică și informativă era aceea de cunoaștere îndeaproape a exilului, de actualizare a listei țărilor cu emigrația românească și formele ei de organizare. Începând din 1972, interesul conducerii comuniste de la București s-a îndreptat către analizarea atentă a

---

¹ Nota din 19 martie 1972, idem.

² Prima știre în presa americană referitoare la cazul de spionaj al generalului Șerb a apărut în 28 februarie 1972 în revista *Time*.

³ Telegrama din 27 iulie 1972, ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 138.

problemei emigrației. Din rapoarte diplomatice redactate zece ani mai târziu, observăm atenția acordată noii emigrații, care se alătura celei vechi, formată cu precădere la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului XX. Necesitatea acestei supravegheri speciale pornea și din nevoia organizării eforturilor autorităților comuniste, confruntate cu amplificarea activității exilului, considerată la București ca „antiromânească”, de fapt anticomunistă. În februarie 1972, Prezidiul Comitetului Central al Partidului Comunist Român [CC al PCR] a aprobat materialul intitulat „Cu privire la activitatea în rândul emigrației de origine română”, care detalia modalitățile de contracarare a activităților ostile României comuniste și de atragere a elementelor din emigrație pentru colaborare diversificată.

Din perioada petrecută ca ziaristă acreditată la Geneva, Nicolette Franck a rememorat, după căderea comunismului, una dintre situațiile când a fost contactată de un diplomat român, fără a oferi date exacte: „Într-o zi, m-a oprit pe culoarele ONU un ambasador român, nou venit în calitate de funcționar la Înalțul Comisariat al Refugiaților și, totodată, aveam să descoperim curând, însărcinat să ne convertească, pe Yves și pe mine, la comunismul său. În acea zi m-a oprit să-mi spună că articolele mele au fost citite la București.”¹

Într-un raport al Securității din 30 aprilie 1976 se configura o altă latură a activității jurnalistei: „Despre Frank Nicolette se cunoaște că până în anul 1971 s-a ocupat de racolarea cetățenilor români care efectuau deplasări în Elveția, încercând să-i determine să rămână în străinătate. De asemenea, deținem date din care rezultă că Frank Nicolette a colaborat cu *organele de contrainformații elvețiene*, furnizând aceste date cu privire la personalul ambasadei noastre din Berna.”² Totodată, era descrisă în notele Securității fie ca o „femeie inteligentă, abilă în discuții”, fie ca o „ziaristă mediocră”³,

---

¹ Nicolette Franck, *op. cit.*, p. 128.

² ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342.

³ ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342.

dar care avea preocuparea principală să-i convingă pe românii întâlniți să emigreze.

O telegramă din 13 ianuarie 1973, trimisă din Elveția la București, de ofițerul „Dincă de la Vânători”¹, care abia o cunoscuse pe Nicolette Franck, arăta interesul acesteia de a publica o carte despre România, motiv pentru care solicitase sprijinul oficialităților române în vederea documentării. Din Centrală se transmitea diplomaților să nu i se acorde asistență. Ținând cont că urma să viziteze România, erau solicitate măsuri în „cooperare cu Serviciul Dezinformare pentru a-i comunica unele date conform interesului nostru de obiectiv”². Se acționase în acest fel deoarece fusese remarcat jocul ei abil de a contacta diverse surse, prin așa-numitul „lectorat Slănic” (Oficiul din Geneva) sau prin *Marcu* și *Dincă*, probabil persoane oficiale care intrau constant în contact cu jurnalista.³

„Tentativele de a-mi influența scrisul au fost multe”⁴, își va aminti Nicolette Franck, iar în toată perioada de documentare și de redactare a fost în atenția aparatului diplomatic comunist acreditat în Elveția, a agenților și colaboratorilor Securității. Cartea a fost publicată de Editura Elsevier Sequoia în 1977 cu titlul *Roumanie dans l’Engrenage. Comment le Royaume est devenu république populaire (1944–1947)*.

La Geneva, Nicolette Franck a fost în legătură cu Winn Lowell Taplin, ofițer CIA, și cu Misiunea permanentă a SUA, cu rolul de a „supraveghea activitatea delegaților români în Comitetul celor 18 pentru dezarmare. Sus-numita s-a ocupat în acest sens de ofițerii noștri, Ungureanu și Iacob, cu care a stabilit și căutat să mențină relații”⁵. Aceste date completează

---

¹ Nume de cod pentru Versoix.

² Geneva, 16 ianuarie 1973, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 163.

³ Vezi Diana Mandache, *Exilul Regelui, op. cit.*, p. 192.

⁴ Franck, *op. cit.*, p. 132.

⁵ ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342.

o altă imagine a jurnalistei cu activități precise de contrainformații, de contracarare a spionajului comunist, uneori prin difuzarea unor date, posibil furnizate Securității și pe alte filiere, ale indivizilor infiltrați printre membrii exilului românesc.

Deși favorabilă politicii de dezarmare a regimului de la București, Nicolette Franck denunța cultul personalității dictatorului Ceaușescu, iar, pe de altă parte, transmitea și furniza informații despre Regele Mihai. În acea perioadă, la Versoix și Geneva activau ofițerii „Dincă” și „Doljanu”¹, precum și alți agenți, cu obiectivul principal de a-l supraveghea pe monarh. Din dosarul lui Nicolette Franck aflăm diverse alte date privind activitatea informativă și de supraveghere efectuată potrivit planului de măsuri al Securității. Astfel, în 5 februarie 1973, *Franciska* a comunicat că Regele Mihai, numit conspirativ *Leon*, avea reședința la Versoix, într-o casă cu două etaje, în apropierea lacului Lemman. Informarea consemna că monarhul lucrase „o perioadă scurtă ca pilot de încercare la un aeroport din apropierea *Slănicului*.”² Din cauza condițiilor grele de lucru și a vârstei, a renunțat la această meserie. Cu câțiva ani în urmă, la vârsta de 42 de ani, a urmat un curs la Washington pentru a deveni agent de schimb de bursă. În prezent, lucrează pentru o firmă grecească, ca agent de schimb de bursă. Sursa a precizat că, deși *Leon* are o situație materială modestă, a refuzat să se instaleze și să trăiască într-o mare putere (Anglia, SUA) și să primească ajutoare materiale din partea acestora, pentru a nu fi legat sau tutelat de nicio mare putere. Refuză, de asemenea, să participe la recepțiile organizate de cercurile monarhice europene, atât din cauza situației materiale, cât și pentru a nu crea prin prezență comentarii legate de persoana sa și de România. Periodic este invitat și participă la partidele de vânatoare

---

¹ Nume de cod pentru Manea Mircea, ofițer al Securității.

² Nume de cod pentru Geneva.

organizate de un văr al său din Luxemburg”¹. *Franciska* era considerată o sursă *nesigură* de către Securitate, aceasta afirmând că *Leon* „ar fi dorit să poată vizita România pe cale particulară, ca turist, sau să poată trimite fetele în vizită”², un fapt puțin probabil pentru acea perioadă.

În 1976, Nicolette Franck a revizitat România. De la Berna se trimitea informația că urma să vină în octombrie în calitate de ziaristă, cu prilejul vizitei suveranilor belgieni, regele Baudouin³ și regina Fabiola⁴. Cu această ocazie, organele Securității au analizat activitatea ei și au constatat din nou că, până în 1971, se ocupase cu „racolarea cetățenilor români care efectuau deplasări în Elveția, încercând să-i determine să rămână în străinătate”⁵.

În urma vizitei, Nicolette Franck a publicat două articole – „Bucuriile și necazurile latinilor din est” și „Impresii culese din România” – care aveau să provoace nemulțumire la București. De la Ambasada RSR din Bruxelles se transmitea la București: „Cele două articole cuprind o serie de afirmații și aprecieri tendențioase, denigratoare la adresa țării noastre și însăși la persoana șefului statului român. Amintim că Nicole Franck, spre deosebire de toți ceilalți ziariști care au însoțit delegația oficială belgiană, a publicat și în timpul vizitei două corespondențe cuprinzând afirmații speculative și aprecieri defavorabile țării noastre.”⁶ Au existat proteste diplomatice, inclusiv o scrisoare adresată redacției ziarului. Cu toate presiunile, Nicolette Franck și-a continuat activitatea, recurgând la atitudinea duplicitară când avea nevoie.

---

¹ Telegramă trimisă de ofițerul Dumitru din *Slănic* către Centrală, 5 februarie 1973, ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 166, citat și în Diana Mandache, *op. cit.*, p. 192.

² ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 167.

³ Baudouin (1930–1993), regele belgienilor între 1951 și 1993. În decembrie 1960, s-a căsătorit la Bruxelles cu Doña Fabiola de Mora y Aragon.

⁴ Fabiola (1928–2014), regina belgienilor prin căsătoria cu Baudouin al Belgiei.

⁵ Scrisoare a Ministerului de Interne, UM 0920 către UM 0610, București, 1 octombrie 1976, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 196.

⁶ „Reflectarea RSR în presa, radio și alte mijloace de publicitate din Belgia”, AMAE, Fond 200/1976, Belgia, dosar nr. 810.

O informare trimisă de ofițerul „Emilian” în 5 mai 1977 preciza că *Nimfa*¹, noul nume conspirativ al lui Nicolette Franck, manifestase o atitudine ostilă față de România comunistă. Serviciile de informații stabiliseră necesitatea organizării unor acțiuni „de seminarizare a comportării și atitudinii acesteia atât față de echipă, cât și față de persoanele care se deplasează în Elveția pe linie oficială”². Astfel, se solicitase documentarea activității „*mistificatoare a Nimfei*”, considerată o persoană cu experiență și cu pregătire în domeniul contrainformațiilor. *Nimfa* nu s-a sfiit să informeze despre *Leon* în 21 iulie 1977, comunicând că, pe timpul verii, Regele nu se afla Elveția. *Nimfa* era și colaborator la Europa Liberă, ceea ce îi crease oportunitatea să divulge date despre emisiunile viitoare ale postului.³ Așadar, devenise cunoscut Securității că, în mai 1977, postul de radio Europa Liberă urma să difuzeze emisiuni dedicate zilei independenței, prilej pentru a sublinia importanța familiei regale în istoria modernă a României.

Printr-o altă „lentilă” se observă o altă *Nimfă*, colaboratoare a serviciilor de informații elvețiene, care furnizează date cu privire la personalul ambasadei române din Berna. Se pare că una dintre principalele sale misiuni a fost să se apropie de familia regală și să-l sprijine pe monarhul român, cu atât mai mult cu cât, după 1985, Securitatea și diplomații regimului comunist constataseră că noul pol de acțiune al exilului se concentrase în jurul Regelui Mihai, în Elveția.⁴

Fiind corespondentă permanentă a ziarului *La Libre Belgique* la instituțiile internaționale din Geneva, jurnalista interfera cu mediul

---

¹ Scrisoarea operativă nr. 10/F – 212 privitoare la *Nimfa*, 5 mai 1977, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 179.

² Idem, f. 179 verso.

³ Telegrama trimisă de *Ilie* în 17 februarie 1977, informații preluate de *Cezar* de la sursa *Nimfa*, în ACNSAS, Fond SIE, dosar nr. 5342, f. 189.

⁴ Vezi Diana Mandache, *Exilul Regelui*, op. cit., pp. 193–194.

politico-diplomatic internațional și cu serviciile de informații, fiind, totodată, unul dintre puținii ziariști care l-au intervievat pe Regele Mihai în diverse momente ale Războiului Rece.

Contactele *Nimfei* cu reprezentatii diplomatici ai RSR, cu ofițerii Securității prezenți în Elveția, precum și publicarea unor articole într-o anumită perioadă favorabile regimului ceaușist i-au asigurat pentru un timp conexiunea cu agenți ai regimului de la București, mai ales când transmitea date despre Regele Mihai. Este cert că *Nimfa* a făcut schimb de informații cu Securitatea. Oare furnizarea de știri contribuia la menținerea legăturii cu oficialitățile comuniste, prin care identifica anumite demersuri ale Securității asupra monarhului? Securitatea, până la urmă, o aprecia pe *Nimfa* drept un element ostil, în care nu se putea avea încredere, fiind considerată un agent al serviciilor de contrainformații elvețiene și americane. Își publică memoriile destul de târziu, probabil considerând că trebuia să lase în urmă propria imagine asupra unei existențe purtate pe drumul tumultuos al emigrației și al controverselor.

După 1990, Nicolette Franck și-a continuat activitatea jurnalistică susținând demersurile suveranului român, prin intermediul articolelor sale. Din 1992, a fost invitată să scrie la *Căminul Românesc*, unde a publicat până în decembrie 2007. I-a susținut pe Regele Mihai și familia regală în raporturile cu autoritățile postcomuniste de la București. Tot ea a făcut parte din grupul celor care nu au agreat căsătoria Principesei Moștenitoare Margareta cu actorul Radu Duda în 1996.

Articolele lui Nicolette Franck au continuat să fie conectate la mediul românesc postdecembrist care avea nevoie de opinii anticomuniste într-un cadru politic dominat de partidul lui Ion Iliescu. Franck a fost deținătoarea unei experiențe jurnalistice aparte, fiind martora unui întreg angrenaj de oameni și evenimente care gravitaseră la Palatul ONU din Geneva, dar și în jurul monarhului în perioada exilului. Activitatea sa jurnalistică a fost

dublată de pregătirea în munca de contrainformații, unde Yves Franck jucase un rol esențial în formarea sa.

După căderea Cortinei de Fier, Nicolette Franck avea să admită că nu-și mai recunoștea țara în care se născuse, un efect al exilului prelungit: „Treceam în lumea mea, cea a ziariștilor, drept o specialistă în problemele comunismului, mai cu seamă cele ale României. Ori, spre uimirea mea, revenind în România, am avut impresia că am căzut pe o altă planetă.”¹ Metamorfozele produse de regimul politic totalitar, precum și exilul provocaseră rupturi, România postcomunistă fiind diferită față de ceea ce mintea sa își imaginase că ar fi trebuit să fie. A murit în Elveția, în 28 iulie 2012, în urma jurnalistei rămânând spectrul spionajului, menit să aducă umbre și lumini asupra vieții sale, un clarobscur din perioada Războiului Rece.

DIANA MANDACHE

---

¹ Nicoleta Franck, *De la Iași la Geneva, de pe Bahlui pe Lemman*, op. cit., p. 173.